

Sygn. akt XII Ga 162/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie XII Wydział Gospodarczy – Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia SO Bożena Cincio-Podbiera

Protokolant: osobiście

po rozpoznaniu w dniu 18 kwietnia 2017 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w M.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowie

z dnia 30 grudnia 2016 r. sygn. akt V GC 960/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala;

II. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej koszty procesu w kwocie 377,00 zł (trzysta siedemdziesiąt siedem złotych);

III. zasądza od strony powodowej na rzecz strony pozwanej kwotę 165,00 zł (sto sześćdziesiąt pięć złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Tarnowie uwzględnił w całości powództwo (...) sp. z o.o. z siedzibą w M. o zasądzenie od (...) sp. z o.o. w T. kwoty 663 zł z odsetkami w transakcjach handlowych na podstawie art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 2013 o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Strona powodowa wskazała, iż w dniu 13 listopada 2015 roku zleciła windykację wierzytelności służącej jej przeciwko stronie pozwanej, po czym windykator fakturą z dnia 11 kwietnia 2016 roku obciążył powódkę prowizją od kwoty uzyskanej w związku z czym, zgodnie z powołaną ustawą, przysługuje powódcie zwrot uiszczonej prowizji.

W toku procesu strona pozwana, wnosząc o oddalenie powództwa w całości, podnosiła, iż brak ku temu podstaw albowiem dłużna kwota nie została uzyskana w ramach postępowania windykacyjnego lecz w toku postępowania przed sądem powszechnym. W szczególności, po umocowanie w dniu 22 grudnia 2015 roku profesjonalnego pełnomocnika strona powodowa uzyskała nakaz zapłaty z dnia 28 stycznia 2016 roku, sygn. V GNc 70/16, który w dniu 15 marca 2016 roku został opatrzony klauzulą wykonalności i skierowany do egzekucji. W kwietniu 2016 roku całe roszczenie egzekucyjne wynikające z tego tytułu wykonawczego zostało zaspokojone, łącznie z kosztami postępowania

egzekucyjnego, w związku z czym komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tarnowie postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2016 roku postępowanie egzekucyjne umorzył.

Sąd Rejonowy nie podzielił argumentów strony pozwanej. Przyjął, iż zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych wierzycielowi przysługuje od dłużnika rekompensata za koszty odzyskiwania należności w wysokości kwoty 40 zł euro, natomiast zgodnie z art. 10 ust. 2 tej ustawy przysługuje wierzycielowi zwrot dalszych kosztów, jeśli koszty odzyskiwania należności poniesione z tytułu opóźnienia w zapłacie transakcji handlowej przekroczą kwoty 40 euro. Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, iż okoliczność, że zapłata nastąpiła na skutek bezpośrednich działań firmy windykacyjnej, czy też nie pozostaje bez znaczenia. Ocenił przy tym, że wynagrodzenie firmy windykacyjnej nie jest wynagrodzeniem zawyżonym i służy stronie powodowej bez względu na okoliczność jakie czynności podjęła firma windykacyjna i jakie koszty z tego tytułu mogła ponieść.

Apelacja strony pozwanej od tego wyroku zarzuca Sądowi Rejonowemu naruszenie art. 321 k.p.c. przez zasądzenie odsetek, które nie były objęte żądaniem pozwu, naruszenie art. 505/4/ k.p.c. przez dopuszczenie przez Sąd Rejonowy do zmiany przez stronę powodową podstawy faktycznej powództwa, a w konsekwencji wadliwe ustalenie stanu faktycznego z naruszeniem przepisów postępowania, które miało znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy oraz nierozpoznanie istoty sprawy przez pominięcie merytorycznych zarzutów strony pozwanej podniesionych w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Zarzuca też naruszenie art. 10 ust. 2 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie. W tym zakresie podniesiono, iż Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że dodatkowe opłaty na rzecz firmy windykacyjnej służą wierzycielowi nawet w sytuacji, gdy wierzyciel odzyska należności wyłącznie na drodze postępowania sądowego i egzekucyjnego, w którym firma windykacyjna nie brała udziału.

W argumentach apelacji podniesiono, że strona powodowa domagała się zasądzenia odsetek za opóźnienie w transakcjach handlowych, które to żądanie Sąd Rejonowy słusznie uznał za niezasadne jednakże zasądził odsetki ustawowe, mimo iż takiego żądania powódka nie zgłosiła. Podniesiono ponadto, iż w piśmie procesowym z dnia 30 listopada 2016 roku, stanowiącym odpowiedź na sprzeciw, strona powodowa zmieniła podstawę powództwa, wskazując iż firma windykacyjna sprawowała nadzór nad tokiem postępowania egzekucyjnego, to jest pomagała komornikowi przez wskazanie majątku pozwanego, co nie polega na prawdzie, a ponadto prowadzi do naruszenia przez Sąd art. 505/4/ k.p.c. Zarzucając błędną wykładnię i błędne zastosowanie art. 10 ust. 2 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych skarżąca wskazywała, iż nie zachodzą podstawy do obciążenia dłużnika dodatkowymi kosztami odzyskiwania należności naliczonej przez podmiot, który nie brał udziału w odzyskiwaniu wierzytelności. Wywodziła poza tym, iż taki sposób interpretacji przedmiotowej normy prowadzi do naruszenia zasad współżycia społecznego- art. 5 k.c., co było podnoszone już w toku procesu.

Sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym zatem zgodnie z art. 505/13/ § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku zawiera wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

W zakresie interpretacji przepisu art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 8 marca 2013 roku o terminach zapłaty w transakcjach handlowych/ Dz.U. 2016 roku, pozycja 684 ze zmianami /wskazać trzeba, że jeśli wierzyciel poniósł wyższe koszty odzyskiwania należności, przekraczające określoną w ust. 1 cytowanego przepisu kwotę 40 EUR, przysługuje mu w uzasadnionej wysokości zwrot nadwyżki. Uzasadniona wysokość stanowi natomiast różnicę pomiędzy całkowitym kosztem jaki wierzyciel poniósł przy odzyskiwaniu należności, a kwotą stanowiącą równowartość 40 EUR/ uchwala Sąd Najwyższy z dnia 11 grudnia 2015 roku, III CZP 94 /15/.

W uchwale tej jednak wskazuje się, iż mając na uwadze dolegliwość dla dłużnika takiej sankcji, do sądu orzekającego w sprawach o przyznanie równowartości 40 EUR, należy zbadanie, czy w okolicznościach konkretnej sprawy wierzyciel jednak nie nadużył przyznanego mu prawa, biorąc pod uwagę art. 5 k.c./ uchwala jw/.

Zasady te pozostają utrwalone w orzecznictwie sądowym. Wskazuje się, iż niezależnie od uprawnienia wierzyciela domagania się kwoty przekraczającej 40 EUR, jeśli poniósł wyższe koszty do zaistnienia wymagalności wyższych kosztów niezbędne jest wezwanie dłużnika do spełnienia świadczenia zgodnie z art. 455 k.c. /wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 maja 2016 roku, 1 ACa 110/ 16/.

W tym samym wyroku, na tle konkretnej sytuacji faktycznej, Sąd Apelacyjny w Krakowie zauważył, iż w każdym przypadku zasadność żądania wierzyciela powinna być rozważana w świetle art. 5 k.c.. Zaznaczył, że jeśli istnieją inne, prawne możliwości rozwiązania problemu może zaistnieć sytuacja braku uzasadnionych przesłanek do skierowania przez wierzyciela zlecenia windykacji do firmy windykacyjnej za wynagrodzeniem. W takich przypadkach postawa wierzyciela jest bowiem nadużyciem prawa w rozumieniu art. 5 k.c.

Sąd Rejonowy bardzo obszernie cytując uchwałę Sądu Najwyższego kwestię tą przeoczył. Argument o nadużycia prawa był natomiast podnoszony przez stronę pozwaną w toku postępowania i konsekwentnie w apelacji. Sąd Okręgowy uznaje stanowisko strony pozwanej za uzasadnione.

Zauważyć bowiem trzeba, iż w 5 tygodni po zleceniu windykacji firmie windykacyjnej strona powodowa umocowała profesjonalnego pełnomocnika, który w dniu 22 grudnia 2015 roku skierował sprawę o zapłatę określonych należności służących powódce od strony pozwanej na drogę postępowania sądowego, uzyskując nakaz zapłaty w dniu 28 stycznia 2016 roku. Podkreślić tu należy, co wynika z treści nakazu zapłaty- karta 35 akt, iż wymagalność roszczenia służącego powódce nastąpiła z dniem 31 grudnia 2015 roku. Z tej perspektywy skierowanie sprawy do windykacji uznać należy za przedwczesne.

Ponadto, należność objęta przedmiotowym nakazem zapłaty została w całości zapłacona przez stronę pozwaną w postępowaniu egzekucyjnym w dniu 15 kwietnia 2016 roku, łącznie z kosztami pełnomocnika zawodowego i kosztami komornika. Mając na względzie treść art 5 k.c. należy też podkreślić, niezależnie od treści art. 10 ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, że w sprawie brak jakiegokolwiek dowodu na podjęcie jakichkolwiek czynności przez firmę windykacyjną. Twierdzenie zaś strony powodowej, które w istocie stanowiło zmianę podstawy faktycznej powództwa, że firma windykacyjna nadzorowała i wspomagała komornika nie jest niczym poparte, a wręcz kłóci się z zawartym w aktach materiałem dowodowym. Strona pozwana bowiem dokonała zapłaty w toku postępowania egzekucyjnego niezwłocznie i brak było podstaw do prowadzenia czynności związanych z ujawnieniem majątku pozwanej spółki. Twierdzenia strony powodowej nie są zatem w tym zakresie wiarygodne, niezależnie od okoliczności, iż zgodnie z 50/5/4 § 1 k.p.c. zmiana powództwa w postępowaniu uproszczonym jest niedopuszczalna. Ponieważ zmiana podstawy faktycznej pozwu jest traktowana jako zmiana powództwa/ wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 roku, II CSK 251/08/, skarżąca słusznie zarzuca w apelacji naruszenie tej normy.

Przede wszystkim jednak w przedstawionym stanie faktycznym dojść należało do wniosku, iż skoro firma windykacyjna nie podjęła żadnych czynności, brak bowiem nawet wezwania firmy windykacyjnej skierowanego do strony pozwanej, to domaganie się przez powódkę zwrotu kosztów windykacji stanowi naruszenie prawa w rozumieniu art 5 k.c. Doszło wszak do naruszenia zasady lojalności kupieckiej. Skoro podstawowe roszczenie strony powodowej było wymagalne 31 grudnia 2015 roku, od tej bowiem daty Sąd Rejonowy w Tarnowie zasądził odsetki w nakazie zapłaty wydanym do sygn. V GNc 70/16, to przedwczesne było, jak już powiedziano, skierowanie sprawy do windykatora. Równocześnie strona powodowa skorzystała z innej możliwości tj. skierowała sprawę na drogę postępowania sądowego, doprowadzając tym samym do ponoszenia kosztów odzyskiwania wierzytelności. W efekcie bowiem strona pozwana musiałaby ponieść te koszty dwukrotnie. Raz, koszty windykatora, dwa -koszty procesu i egzekucji, które zresztą niezwłocznie zapłaciła. Przypomnieć trzeba, że klauzula społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa zawarta w art. 5 k.c. uważana jest za przejaw funkcjonalnego ujmowania praw podmiotowych. Ma ona stanowić preferencję ustawodawcy dla takiego korzystania z tych praw, które służy osiągnięciu celów społecznych i ekonomicznych, dla jakich dany typ prawa podmiotowego został powołany. Natomiast w zakresie zasad współżycia społecznego, o których mowa w art. 5 k.c., formułuje generalną normę moralną nakazującą postępować zgodnie z uzasadnionymi oczekiwaniami - oczekiwaniami i zaufaniem partnerów społecznych / Edward Gniewek, Kodeks Cywilny Komentarz, Warszawa 2013,C.H.Beck, wyd.5, s.15 i nast./.. W stanie faktycznym sprawy

oczywiste wydaje się, że skierowanie sprawy do windykacji było zbędne. Oczywistym jest też i to, że wierzyciel równolegle ze zleceniem prowadzenia sprawy windykatorowi skorzystał z drogi postępowania sądowego. W ocenie Sądu Okręgowego przedstawione okoliczności przemawiają za przyjęciem, iż roszczenie strony powodowej stanowi nadużycie prawa w rozumieniu art. 5 k.c.

Wskazać także należy, iż istotnie strona powodowa domagała się zasądzenia odsetek za opóźnienie w transakcjach handlowych, choć przedmiot sporu nie dawał ku temu podstaw. Tak sformułowane roszczenie strona powodowa podtrzymała. Słusznie więc zarzuca apelująca, iż nie było podstaw do zasądzenia odsetek ustawowych skoro strona powodowa ich nie żądała. Modyfikacja żądania w takim zakresie, o jaki tu chodzi nie należy bowiem do sądu. Nie jest rzeczą sądu uznawanie, iż skoro strona powodowa żądała odsetek choć innych, kto w to miejsce należały się jej odsetki ustawowe. Z tych względów zarzut naruszenia art. 321 k.p.c. należy uznać także za uzasadniony skoro sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie.

Z tych względów na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddalił. O kosztach postępowania za obie instancje Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 2 i § 10 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku i § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 października 2016 r zmieniającego rozporządzenie z dnia 22 października 2015 roku albowiem postępowanie apelacyjne zostało wszczęte w lutym 2017 roku.

Ref. I inst. SSR M. Bień